

DIE MAKRO-GESPREKSTRATEGIE IN 1 KORINTIËRS 1–4

L.D. JACOBS

1. Inleiding

In die bestudering van die Nuwe-Testamentiese brieffliteratuur is daar tot op datum nie genoeg aandag geskenk aan die *kommunikatiewe aspek* van die briewe¹⁾ as sodanig nie. Roberts raak hierdie probleem aan wanneer hy tereg beweer: “Paulus is in sy briewe nie besig om sy teologie sistematies te ontwikkel en van brief tot brief sy groeiende insigte uit te spel nie. Intendeel: Vanuit ’n bepaalde teologiese oortuiging is hy telkens besig om *mense in hulle bepaalde situasie* van raad te bedien of te *vermaan* of te *onderrig*.” (Eie kursivering).²⁾

’n Nuwe rigting in die taalkunde poog juis om hieraan aandag te skenk. Die basiese uitgangspunt van die *teorie van taalhandelinge* wat in 1962 deur ’n reeks William James-lesings van J.L. Austin by Harvard van stapel gestuur is,³⁾ is dat ’n spreker sekere handelinge uitvoer wanneer hy praat met die doel om ’n bepaalde reaksie by sy hoorder(s) teweeg te bring. Drie sentrale begrippe in die taalhandelingsteorie is die *lokusie*, d.i. die uiting van ’n sin met ’n bepaalde betekenis en verwysing, die *il-lokusie*, d.i. die seggingskrag van die uiting wat aansluit by die intensie van die spreker (bv. ’n bevel, belofte, versoek, e.s.m.) en die *perlokusie*, d.i. die handeling waarmee die spreker ’n bepaalde effek of reaksie by sy hoorder wil ontlok.⁴⁾

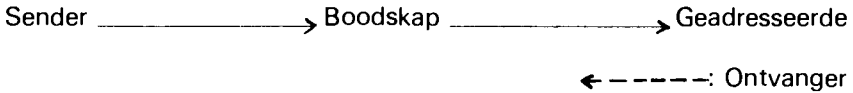
’n Verdere belangrike komponent van die teorie is die bestudering van *gesprekstrategieë*, d.i. tegnieke wat die spreker aanwend, waarmee “’n taalhandeling sodanig gemodifiseer word dat die hoorder soveel as moontlik beïnvloed word”.⁵⁾

Die doel van hierdie artikel is dan om ’n oorkoepelende gesprekstategie, genoem *makrostrategie*, te identifiseer in die teksgedeelte wat vir dié doel uitgekies is, naamlik 1 Korintiërs 1–4.

2. Die Nuwe-Testamentiese brief as gesprek

Om die geskrewe teks in verband te bring met ’n taalhandelingsbenadering moet die teks en daarom ook die Nuwe Testamentiese brief as ’n *gesprek* beskou word.

Die brief slaag as gesprek wanneer die *leser* die boodskap wat tot hom gerig is, realiseer. Sodra hy hierdie boodskap realiseer, word hy die *ontvanger* daarvan, 'n *gesprek* vind plaas en *taalhandeling* kom tot stand. Hierdie proses word deur Van Coller en Van Rensburg⁶⁾ skematies soos volg voorgestel:

Aangesien 1 Kor. 1—4 'n besondere afgeronde eenheid binne die eerste Korintiërbrief vorm, kan die gedeelte vir ons doeleinde as praktiese voorbeeld van 'n *lewendige gespreksituasie* tussen Paulus en die gemeente van Korinte beskou word.

3. Die term makro-gesprekstrategie

In haar omskrywing van gesprekstrategieë onderskei Van der Riet tussen mikro- en makrostrategieë:⁷⁾

'n *Mikrostrategie* bestaan uit *een taalhandeling* of 'n modifikasie daarvan.

'n *Makrostrategie* daarenteen, bestaan uit 'n *reeks taalhandelinge* wat gerig is op 'n sekere reaksie by die hoorder.

'n Goeie voorbeeld van so 'n makrostrategie word deur Van der Riet⁸⁾ verskaf, waarin 'n student haar pa in 'n brief om geld vra:

“My geld is op.
 Julle is mos lief vir my.
 Moenie dat ek so swaar kry nie.
 Boeke kos honderde rande.
 Ek kan nie eers flik toe gaan nie.
 Stuur asseblief geld.”

Die skryfster dring deur middel van 'n reeks mikrostrategieë aan op 'n sekere perlokusie (reaksie), naamlik dat haar vader geld aan haar sal stuur.

4. Die makrostrategie in 1 Korintiërs 1—4

Verskeie skrywers⁹⁾ is dit eens dat die twee Korintiërbriewe wat behou

gebly het, deel uitmaak van 'n veel omvattender kontak en korrespondensie tussen Paulus en die gemeente in Korinte. In 1 Kor. 5:9 verwys Paulus dan ook na 'n *vorige brief* waarin hy die Korintiërs vermaan het om nie met onsedelike mense om te gaan nie.

Vergelyk 5:9: "*éngrapsa humîn teí epistoleî mè sunanamígnusthai pórnōis*". (In die vorige brief het ek aan julle geskryf om nie met mense om te gaan wat in onsedelikheid leef nie).

Paulus se bedoeling met hierdie "vorige brief", wat waarskynlik verlore geraak het, is deur die Korintiërs *verkeerd geïnterpreteer*. Hulle het verstaan dat hulle hulle heeltemal van alle onsedelike mense moes distansieer, iets wat in die kosmopolitiese hawestad Korinte uit die aard van die saak totaal onmoontlik sou wees. Wat Paulus wel bedoel het, was dat die gelowiges nie moes omgaan met mense wat vóórgee dat hulle gelowiges is, maar steeds onsedelik geleef het nie.

Wanneer Paulus dan in 5:11 sê: "*nûn dè éngrapsa humîn ...*" (*Maar nou* skryf ek aan julle ... – 1933-vertaling), kan ons aflei dat dit vir hom uiters belangrik is dat die gemeente in Korinte hom *nie weer verkeerd moet verstaan* nie.

Dit was egter nie die enigste probleem waarmee Paulus in Korinte te kampe gehad het nie. Dit blyk asof die Korintiërs dit moeilik gevind het om hulle affiniteit vir die *seksuele* – wat so 'n groot rol in die stad se vroeëre geskiedenis gespeel het – af te skud.¹⁰⁾ Dit word goed geïllustreer deur Paulus se woorde in 5:1 "*hólōs akoéetai en humîn porneía*" ('n Mens hoor werklik van onsedelikheid onder julle).

Paulus waarsku ook teen die ernstige *verdeeldheid* in die gemeente, vergelyk 1:11: "*edêlōthē gár moi peri humōn ... hótí érides en humîn eisin*" (Omdat van Chloë se mense my vertel het dat daar onenigheid onder julle is).

Die probleem het blykbaar gesetel in wat Lategan¹¹⁾ " 'n soort persoonlikheidskultus" noem, gekoppel aan die name van Apollos, Paulus, Séfas en Christus.

Wanneer hierdie en ander faktore in gedagte gehou word, lyk dit asof Paulus by die skrywe van 'n opvolgbrief (d.i. 1 Korintiërs) tussen *twee makrostrategieë* moes kies, naamlik om

ōf die Korintiërs te *vermaan* vanweë al die probleme en wanpraktyke in hulle midde;

ōf die Korintiërs te *onderrig* in die ware leer en lewe wat van hulle as gelowiges verwag word.

4.1 1 Kor. 1–4 – 'n vermaningsgesprek?

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat die gemeente van Korinte geen

modelgemeente was nie. Gevolglik sou 'n woord van vermaning of teregwyding van die kant van Paulus nie onvanpas of onredelik wees nie. Die vraag is egter of dit korrek is om 1 Kor. 1—4 as 'n stuk teregwyding te lees en 'n makrotaahandeling met die illokusie/segingskrag "Ek verwyf julle ..." of "Ek wys julle tereg ..." te identifiseer.

Daar kan veral *twee redes* aangevoer word waarom die gesprek *nie* as 'n *vermaning* gelees behoort te word nie. Die redes het te doen met:

die komplekse situasie in Korinte, en

die konteks waarbinne die taalhandelingswerkwoord *parakalō* in die teks voorkom.

4.1.1 *Die situasie in Korinte*

Alhoewel hy waarskynlik meer as genoeg rede gehad het om sy lesers oor die kole te haal, is Paulus baie bewus van die besondere omstandighede in die jong gemeente:

Die Korintiërs het nog nie 'n baie hoë peil van *geestelike volwassenheid* bereik nie.

Vergelyk 3:1: "*edunēthēn lalēsai humīn ... hōs nēpōis en Christōi*". (ek kon met julle ... praat ... soos met kindertjies in die geloof in Christus).

Tweedens het die jong Evangelie maar 'n *opdraande stryd* gevoer in die sedelik afvallige hawestad Korinte. Vergelyk Morris¹²⁾ oor Korinte:

"It was intellectually alert.
It was materially prosperous.
It was morally corrupt".

Derdens besef Paulus ook dat die Korintiërs bloot *eg menslik* opgetree het deur hulle op die gemeenteleiers te verlaat vir leiding en wysheid.

Vergelyk 3:4: "*hōtan gār legeī tis; ego mén eimi Paúloe, héteros dé; egō Apollō, oek ánthrōpoi este?*" (As een van julle sê: "Ek is vir Paulus," en 'n ander: "Ek is vir Apollos," is julle dan nie nog wêrelds (menslik — L.D.J.) nie?).

Talle vrae het boonop in die harte van die gelowiges in Korinte geleef, veral rondom praktiese sake soos huweliksaangeleenthede,

die eet van afgodsoffers, die beoefening van geestelike gawes, die opstandingsleer, ens. Hierdie vrae het die gemeente in 'n brief persoonlik aan Paulus gerig. Vergelyk 7:1: "*peri dè hon engrápsate*". (Ek kom nou by die dinge waaroor julle aan my geskryf het).

Paulus se lesers in Korinte het dus nog heelwat leiding nodig gehad rondom die daaglikse optrede van 'n Christen in 'n oorwegend heidense stad. Daarom besef Paulus dat verwyte en skerp tereg wysings die jong lidmate dalk net verder van die Evangelie af sal laat wegdryf.

4.1.2 Die konteks van *parakalò*

Taalhandelingswerkwoorde of *performatiewe* gee uitdrukking aan die //lokusie van die uiting, nl. of dit 'n vraag is (*vra*), 'n belofte (*belowe*), 'n bevel (*beveel*), ens. Dit kom altyd voor in die teenwoordige tyd en in die formule "Ek — jou/julle: ...". Gemeet aan die kenmerkende eienskappe van taalhandelingswerkwoorde, kwalifiseer slegs een werkwoord in die teksgedeelte as *eksplisiete performatief*, naamlik *parakalò*.¹³⁾

Vergelyk 1:10: "*parakalò dé humás, adelfoí, dià toè onómatos toè kuríou hēmōn Jēsoē Christoē, hina tò autò légēte pántes*" (Ek doen 'n beroep op julle almal, broers, in die Naam van ons Here Jesus Christus, om eensgesind te wees), en 4:16 "*parakalò oēn humás, mimetaí moe gínesthe*". (Daarom spoor ek julle aan: Volg my voorbeeld!)

Die Afrikaanse vertaling van 1933 het *parakalò* deurgaans met die performatiefformule "Ek vermaan (julle)" vertaal. Ook by ander vertalings en kommentare op die Griekse Nuwe Testament is die gedagte van 'n sterk vermaning of verwytende tereg wysing duidelik teenwoordig. Dit sou die leser daartoe kon lei om by hierdie gedeelte 'n *vermaning* as oorkoepelende *illokusie* in te lees.¹⁴⁾

Die meeste woordeboeke oor die Griekse Nuwe Testament laat in die betekenisvariante wat hulle aangee egter die klem val op *vier aspekte*, naamlik:

uitnodiging,
aanmoediging/bemoediging,
ernstig vra,
en saamroep.¹⁵⁾

Die illokusie van die twee sinne waarbinne *parakalò* in die gedeelte voorkom (1:10 en 4:16), kan slegs in die gees van die hele gedeelte geïnterpreteer word. Wanneer dit gedoen word, is *vermaan* as

ekwivalent vir *parakalō* te sterk.

Die betekenisekwivalent "*ernstig vra*", blyk dan die basis te wees waarop Paulus se ernstige versoek in 1:10 teruggaan, sodat die keuse wat die 1983-vertalers van die Afrikaanse Bybel gemaak het, naamlik "Ek doen 'n beroep op julle ...", inderdaad die korrekte is.

In 4:16 kom weer 'n andersoortige taalhandeling aan die orde, wat waarskynlik eerder met die ekwivalent "*aanmoedig*" verbind moet word, sodat die 1983-vertaling van "Daarom spoor ek julle aan ..." die korrekte keuse blyk te wees.

Daar kan dus aanvaar word dat die aard van die gesprek en dus die makrostrategie nie hoofsaaklik vermanend, tereg wysend of verwytend is nie.

Wat is dan die aard van die gesprek?

4.2 1 Kor. 1–4 – 'n onderriggesprek?

Die eerste vier hoofstukke van 1 Korintiërs kan as 'n *tipiese herderlike onderriggesprek* beskou word. Groenewald¹⁶⁾ beweer tereg: "Ten einde op al hierdie dinge in te gaan, en met die *apostoliese gesag* wat aan hom toevertrou is, *voorligting te gee*, skryf die apostel sy tweede brief aan die Korintiërs, d.i. die brief wat ons besit as 1 Korintiërs (eie kursivering).

Ter staving hiervan kan daar veral *twee bewyse* aangevoer word, naamlik:

bewysplase in die teksgedeelte wat dui op 'n *onderrigsituasie*; en

erkende onderrigtegnieke wat deur Paulus in die gedeelte aangewend word.

4.2.1 *Bewysplase in die teks*

In die Griekse teks van 1 Korintiërs 1–4 is daar talle voorbeelde van woorde en begrippe wat direk heenwys na 'n opvoedings- of onderrigsituasie, waaronder:

1:4: "*kai páseî gnōseî*" (en alle kennis).

2:2: "*ti eidénaî*" (om oor niks anders te praat nie).

2:4: "*ho lógos moe*" (die boodskap wat ek verkondig).

2:8: "*hēn oedeis égnōken*" (wat niemand geken het nie).

2:13: "oek en didaktofs ... lógois" (nie met geleerde woorde nie).

"*sungrínontes*" (so verklaar ons).

2:16: "tís gàr égnð noên" (Wie ken die gedagtes?)

"*hós sumbibásei autón*" (Wie sal Hom raad gee?).

4:6: "*hína máthete*" (om julle te leer).

4:15: "*paidagðgoès*" (leermeesters).

4:17: "*kathos pantachôê ... didáskð*" (waarin ek ook oral ... onder-
rig gee).

Die begrippe wat almal op een of ander wyse verband hou met *ken-
nis, leer of onderrig*, figureer sð sterk in die gedagtegang van die
gedeelte dat 'n *duidelike onderriglyn* beslis merkbaar is in 1 Kor. 1–4.

4.2.2 Erkende onderrigtegnieke

Sekere strategieë wat Paulus in 1 Kor. 1–4 aanwend om die illokusie van
sy boodskap duidelik by sy lesers in Korinte tuis te bring, sluit aan by
erkende onderrigtegnieke en -metodes wat daaglik in onderrigsituasies
gebruik word.¹⁷⁾

Enkele van die tegnieke is:

Herhaling as indriltegniek, byvoorbeeld:

die begrip "*wysheid*" (29 maal).

die "*dwaasheid*" daarteenoor (10 maal).

die "*verdeeldheid*" (3 maal in 1:10).

die "*wêreldse*" gesindheid (6 maal in 3:1–4).¹⁸⁾

Verkryging van die lesers se samewerking

met behulp van onder andere:

— die *inklusiewe ons*, byvoorbeeld

2:10: "*hemîn dè apekálupsen ho theòs*" (Aan ons dan het God dit
bekend gemaak), en

2:16: "*hemeîs dè noên Christoê échomen*" (Maar ons, ons het die
Gees van Christus).¹⁹⁾

Persoonlik-gerigte metafore, byvoorbeeld:

3:9: "theoê oikodomē este" (Julle is die gebou van God), en

3:16: "hōti naōs theoê este" (dat julle die tempel van God is).

Vereenvoudiging

— deur middel van *bekende beelde*, byvoorbeeld:

— saailand (3:6—9)

— gebou (3:9—15)

— tempel (3:16—17)

— regstelsel (4:3—5)

— Griekse arena (4:9)

— onderwysstelsel (4:15 en 21)

— opvoeding van kinders (3:1—3 en 4:14—16).²⁰⁾

Vergelykings, byvoorbeeld:

3:1: "hōs nēplois" (soos met kindertjies).

Verduidelikings

Aanhalings uit die Ou Testament, byvoorbeeld:

1:19: "apofō tēn sofian tōn sofōn, kai tēn sūnesin tōn sunetōn athetesō". (Jes. 29:14 — Die wysheid van die wyses sal Ek vernietig en die geleerdheid van die geleerdes sal Ek tot niet maak).²¹⁾

Motivering van vorige stellings, byvoorbeeld:

1:17 "oe gār apēsteilēn me Christōs baptizein" (want Christus het my nie gestuur om te doop nie).

Voorbeelde, byvoorbeeld:

4:6 "taūta dé, adelfoí, meteschēmátisa eis emautōn kai Apollon dí' humás, hina en hēmín máthēte". (In hierdie uiteensetting, broers, het ek myself en Apollos as voorbeelde gebruik om julle te leer).

Verskillende vraagnorme, byvoorbeeld:

1:13 "meméristai ho Christós? mē Paúlos estaurōthe hupèr humōn,

è eis to ónoma Paúloe ebaptísthete?" (Is Christus dan in stukke verdeel? Is Paulus miskien vir julle gekruisig, of is julle in die naam van Paulus gedoop?).²²⁾

Ruimte vir 'n volledige bespreking van elke strategie soos deur Paulus in 1 Kor. 1–4 aangewend, is daar nie. Ons volstaan dan met die noem van hierdie enkele onderrigtegnieke ter motivering van 'n onderriggesprek in die gekose teksgedeelte.

5. Samevatting

Paulus moet verseker dat die *illokusie* (seggingskrag) van sy taaluitinge, wat die inhoud van sy totale bediening dra, deur sy lesers in Korinte *reg geïnterpreteer* word.

Hy beoog 'n bepaalde *werklike perlokusie* (werklike reaksie) op sy taaluitinge.²³⁾ Die Korintiërs moet voortaan in hulle daaglikse lewenswandel *tóón* dat hulle sy *boodskap reg verstaan* het, deur byvoorbeeld eensgesind onder mekaar te lewe, nederig te wees, die apostels te erken as dienaars van Christus, ens.

Om dít te bereik, besluit Paulus om nie sy lesers skerp te vermaan of tereg te wys nie. Inteendeel: hy kies vir *onderrig* as *makrostrategie* waardeur hy die jong gemeente van Korinte met 'n *tipies herderlike onderriggesprek* wil laat groei tot *geestelik volwasse lidmate* van Christus se kerk.

Notas

1. Vgl. A.B. du Toit, "Algemene inleiding tot die evangelies", in: *HNT IV*, Pretoria 1979, 3 vir sy onderskeiding tussen "egte briewe" en "epistels of skynbriewe".
2. J.H. Roberts, "Inleiding tot die studie van die Nuwe Testament", in: *HNT 1*, Pretoria 1977, 40.
3. J.L. Austin het sy reeks lesings reeds in 1955 by Harvard gelewer, maar dit is eers in 1962 postuum onder redaksie van J.O. Urmson gepubliseer: *How to do things with words*, London 1962.
4. G.J. van Jaarsveld, *Semantiek*, Pretoria-Kaapstad 1985, 82.
5. M.C.J. van Rensburg, "Inleiding. Met wat?", in: G.J. van Jaarsveld (red.), *Wat sé jy? Studies oor taalhandelinge in Afrikaans*, Johannesburg 1982, xxviii.
6. H.P. van Coller en M.C.J. van Rensburg, "Appèlfunksies van literêre werke", in: C. Malan (red.), *Letterkunde en leser. 'n Inleiding tot lesersgerigte literêre ondersoeke*, Durban 1984, 100.
7. L.M. van der Riet, *Reëls vir gesprekstategieë in Afrikaans*, Bloemfontein 1984, 8.
8. Van der Riet, *a.w.*, 10.
9. Vgl. hiervoor veral L. Morris, *The first epistle of Paul to the Corinthians*, TNTC, Leicester 1983, 20–4 en B.C. Lategan, "1 Korinthiërs", in: *HNT V*, Pretoria, 62–3.
10. Vgl. Morris, *a.w.*, 25.

11. Lategan, *a.w.*, 65.
12. Morris, *a.w.*, 17.
13. Vgl. Van Rensburg, *a.w.*, xxiv—v vir 'n meer volledige uiteensetting.
14. Die volgende werke huldig dié mening: F.W. Grosheide, *De eerste brief aan de Kerk te Korinthe*, CNT, Kampen 1957, 45; E.P. Groenewald, *Die eerste brief aan die Korinthiërs*, Kaapstad-Pretoria s.j., 25 en P.A. van Stempvoort, *Eenheid en schisma*, Nijkerk 1950, 205.
15. Die volgende woordeboeke is vir hierdie doeleinde geraadpleeg: W. Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian literature*. Vertaal en hersien deur W.F. Arndt en F.W. Gingrich. 2e hersiene uitgawe deur F.W. Gingrich en F.W. Danker, Chicago ²1979; B.M. Newman, *A concise Greek-English dictionary of the New Testament*, London 1971; G. Abbott-Smith, *A manual Greek Lexicon of the New Testament*, Edinburgh 1977 en H.K. Moulton, *The Analytical Greek Lexicon*, London 1977.
16. Groenewald, *a.w.*, 14.
17. Vgl. vir die onderrigetegnieke die volgende standaardwerke in Didaktiese Pedagogiek: N.T. van Loggerenberg en A.J.C. Jooste, *Verantwoordelike Opvoeding*, Bloemfontein 1966; F. van der Stoep en W.J. Louw, *Inleiding tot die Didaktiese Pedagogiek*, Pretoria-Kaapstad 1979; P.A. Duminy en W.F. Söhnge, *Didaktiek: Teorie en Praktyk*, Kaapstad 1981; C.P. van der Westhuizen en C.A. Taylor, *Die onderrig van die begaafde kind*, Durbanville 1983 en J. Cawood, A.H. Strydom en N.T. van Loggerenberg, *Doeltreffende Onderrig*, Bloemfontein 1980.
18. Vgl. Duminy en Söhnge, *a.w.*, 126 vir die funksionering van herhaling as indriltetegniek.
19. Vgl. F.A. Poneis, *Afrikaanse Sintaksis*, Pretoria 1979, 57 vir meer besonderhede oor die "inklusiewe ons".
20. Vgl. Van Loggerenberg en Jooste, *a.w.*, 213 vir die onderwysbeginsels wat geld by die gebruik van beelde.
21. Vgl. Van der Stoep en Louw, *a.w.*, 94.
22. Vgl. A.H. Snyman, "Vrae, Vraagstellings en Vraagappelle in die Nuwe Afrikaanse Vertaling van 1 Korinthiërs", in: *Kongresreferate LVSA*, Bloemfontein 1983, 321—334.
23. H.P. van Coller en G.J. van Jaarsveld, "Inleiding", in *Woorde as Dade: Taalhandelinge en Letterkunde*, Durban-Pretoria 1984 is die eerste outeurs wat eksplisiet onderskei tussen "bedoelde" en "werklike perlokusie".